

Onderwerp	: De Groene Poort (Plattelandsontwikkeling)
------------------	---

Samenvatting voorstel

Gedurende de periode 2007-2015 is er voor ca. € 8 miljoen geïnvesteerd in het strategische project de Groene Poort (€ 1,3 miljoen als gemeentelijke cofinanciering waardoor er in totaal voor € 8 miljoen is geïnvesteerd). Om deze eerdere grootschalige investeringen niet teniet te doen gaan is in het raadsprogramma 2014-2018 ingezet op een vervolg. Voor dit vervolg was er in de gemeentelijke begroting jaarlijks een budget opgenomen van € 50.000,--

Omdat verdere versterking van de Groene Poort is opgenomen in het Raadsakkoord Borne 2018-2022, is bij de gesprekken over de begroting 2019-2022 in eerste instantie rekening gehouden met een borging van budget voor 2019 e.v. Hierbij is echter ten onrechte voorbij gegaan aan het feit dat er voor de periode na 2018 nog geen borging was, in de vorm van een formeel raadsbesluit, waardoor er bij de definitieve vaststelling van de "beleidsarme" begroting voor 2019 e.v., geen budget voor de Groene Poort in de begroting is opgenomen. Daardoor ontstaat er een aantal financiële knelpunten en dreigt stilstand op het gebied van investeringen en maatregelen gericht op de zaken die in het raadsakkoord 2018-2022 zijn opgenomen (vergroting van het toeristische en recreatieve aanbod, plattelandsontwikkeling, leefbaarheid en de verbetering van biodiversiteit). Voor 2019 lijkt het mogelijk om toch het noodzakelijke te doen door herschikking en accentverschuivingen van bestaande budgetten. Voor de jaren daarna is een extra budget van ten minste € 50.000,-- noodzakelijk. Niet in de laatste plaats omdat de druk op het buitengebied de komende jaren alleen maar verder toeneemt als gevolg van de verdere groei van Borne (Bornsche Maten) en de transitieopgave voor de landbouwsector.

Ontwerpbesluit

1. Kennis te nemen van de stand van zaken en de verantwoording van de middelen voor de Groene Poort en in te stemmen met de financiële uitgangspunten voor 2019 (financiële dekking via reguliere budgetten, verantwoording via PC-cyclus).
2. De raad voor te stellen om, gelet op het raadsakkoord 2018-2022, in het proces "keuzes voor Borne" rekening te houden met een structureel budget van € 50.000,-- t.b.v. de Groene Poort.
3. In te stemmen met de een gemeentelijke cofinanciering van maximaal € 25.000,-- t.b.v. het Leader-project 'Belevings- en ontmoetingstuin Bonte Koe'.

Openbaar	: ja
-----------------	------

Programma	: 1. Mooi Borne
Portefeuillehouder	: H.W. Mulder
Opgesteld door (tel.)	: A.J. Compagner
Afdeling / Team	: Grondgebied / Grondgebied Ontwikkeling

Afstemming intern	: Marcel Diepenmaat, Carel Prins, Sabine Jurriën, Thijs ten Hagen, Jan van 't Ende, Wim van Schooten
Medezeggenschap	: Nee

1 Inleiding

Gedurende de periode 2007-2015 is er voor ca. € 8 miljoen geïnvesteerd in het strategische project de Groene Poort (€ 1,3 miljoen gemeentelijke middelen die vooral zijn ingezet als cofinanciering waardoor in totaal voor € 8 miljoen geïnvesteerd kon worden).

Om deze grootschalige investeringen niet teniet te doen gaan is in het raadsprogramma 2014-2018 opgenomen dat het strategisch project De Groene Poort een vervolg dient te krijgen waarbij meer nadruk wordt gelegd op recreatie en toerisme: nieuwe toeristische producten, recreatieve routes, centrumontwikkeling, streekproducten en een ruimhartig vestigingsbeleid in buitengebied voor dienstverlening. Voor dit vervolg was er in de gemeentelijke begroting jaarlijks een budget opgenomen van € 50.000,--.

Omdat dit budget de afgelopen jaren ook volledig is besteed en omdat in het raadsakkoord Borne 2018-2022 is opgenomen dat er rekening zal worden gehouden met verdere investeringen in de Groene Poort (zie hierna), is bij de voorcalculatiegesprekken over de begroting 2019-2022 in eerste instantie een borging van dit budget voor 2019 als uitgangspunt genomen. Hierbij is echter ten onrechte voorbij gegaan aan het feit dat er voor de periode na 2018 nog geen borging was, in de vorm van een formeel raadsbesluit, waardoor er bij de definitieve vaststelling van de “beleidsarme” begroting voor 2019 e.v., geen budget voor de Groene Poort in de begroting is opgenomen. Daardoor ontstaat er een aantal financiële knelpunten, vanwege enkele lopende verplichtingen, en dreigt een stilstand op het gebied van investeringen en maatregelen gericht op zaken die in het raadsakkoord 2018-2022 zijn opgenomen (o.a. de vergroting van het toeristische en recreatieve aanbod, plattelandsontwikkeling (leefbaarheid) en de verbetering van biodiversiteit. Dit terwijl de druk op het buitengebied de komende jaren alleen maar verder toeneemt als gevolg van de verdere groei van Borne (Bornsche Maten) en de transitieopgave van de landbouw.

2 Beoogd resultaat

Het strategisch project ‘De Groene Poort’ was gericht op het behoud en de ontwikkeling van landschappelijke, economische (toeristische), cultuurhistorische en ecologische elementen in het buitengebied.

Deze oorspronkelijke doelstelling sluit aan bij het raadsakkoord 2018-2022 waarin als resultaat is opgenomen dat er binnen de Groene Poort wordt ingezet op o.a. de vergroting van het toeristische en recreatieve aanbod, plattelandsontwikkeling (behoud leefbaarheid) en verbetering van de biodiversiteit.

3 Argumenten

1.1 in het raadsakkoord Borne 2018-2022 is opgenomen dat rekening dient te worden gehouden met verdere investeringen in de Groene Poort.

In het raadsakkoord Borne 2018-2022 (hoofdstuk Duurzaamheid) is opgenomen dat de raad zich wil blijven inzetten voor zaken gerelateerd aan de Groene Poort. Onder de paragraaf ‘betrekken samenleving’ richt het raadsakkoord zich hierbij op een drietal pijlers:

1. *de toeristische marketing en promotie en het versterken van het toeristisch recreatieve aanbod (in samenwerking met de stichting Beleef Boeiend Borne)*
2. *de deelname aan het samenwerkingsprogramma ‘Groene Metropool Twente’.*
3. *de cofinanciering in projecten (o.a. POP3-Leader)*

ad. 1: toeristische marketing en promotie en het versterken van het toeristisch recreatieve aanbod

Deze beleidsintentie sluit aan bij het eerdere raadsakkoord (2014-2018) waarin is opgenomen dat het strategisch project De Groene Poort een vervolg dient te krijgen met een nadruk op de versterking van de vrijetijdseconomie (toeristische producten, recreatieve routestructuren en een ruimhartig vestigingsbeleid). De vrijetijdseconomie is een groeiende (economische) sector en de Groene Poort is,

mede door de diverse investeringen op het gebied van de routestructuren en toeristische elementen, veel toegankelijker, beleefbaarder en toeristisch aantrekkelijker geworden. Het is dan ook zaak om dit te koesteren en te blijven investeren in het toeristisch recreatieve aanbod (o.a. routestructuren). De Groene Poort is er overigens niet alleen voor toeristen maar is natuurlijk ook het uitloopegebied voor de eigen, groeiende, bevolking. Ook vragen bijvoorbeeld de dorpsplannen van Hertme en Zenderen om toekomstige investeringen op het gebied van de (groene) leefbaarheid en vrijetijdseconomie. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het Kloosterpad Zenderen, het landgoed Weleveld of het openluchttheater Hertme waarbij er door vrijwilligers veel inzet wordt gepleegd maar waarvoor in bepaalde gevallen ook om (co)financiering door de overheid wordt gevraagd.

In samenspraak met de Stichting Beleef Boeiend Borne (hierna SBBB) is de toeristische vermarkting van de Groene Poort één van de speerpunten. Zo is door deze stichting onder meer gekozen voor een digitale vermarkting via de lokale website BorneBoeit (toeristisch platform). Dit is o.a. gefinancierd vanuit het budget voor de Groene Poort. Zonder deze financiering zal deze samenwerking tussen de SBBB en BorneBoeit niet kunnen worden voortgezet.

Tenslotte kan nog worden vermeld dat er vanuit het perspectief 'toeristische vermarkting van de Groene Poort', ook de afgelopen jaren is geïnvesteerd in diverse nieuwe routestructuren (bijvoorbeeld het onlangs aangelegde pad langs de Hedevelsweg/Weleveld, het pad langs de Aalderinksweg en het fietspad Berg-Baken) en landschappelijke kwaliteit (bijvoorbeeld rasters met gekloofde eikenhouten palen, behoud houtwal Hedevelsweg en een nieuw hekwerk langs het trapveldje in Hertme). Zonder financiële middelen kan er niet meer geïnvesteerd worden in nieuwe routestructuren, biodiversiteit of landschapselementen.

Ad.2 deelname aan het samenwerkingsprogramma de Groene Metropool Twente

De afgelopen jaren heeft Borne deelgenomen aan het samenwerkingsverband Groene Metropool Twente. Na het stoppen van het provinciale Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) zijn de gemeenten in Zuidwest-Twente doorgegaan met de samenwerking onder de naam Groene Metropool Twente. Partijen als Landschap Overijssel, AOC Oost, en LTO-Noord en Waterschap Vechtstromen hebben zich aangesloten bij deze samenwerking. De afgelopen jaren heeft deze samenwerking geresulteerd in vele grensoverschrijdende projecten en richtinggevende beleidsdocumenten (o.a. VAB-pact voor vrijkomende agrarische erven/bebouwing, ervenbenadering/ervencoach ed.). Een 'successenkaart' is als bijlage bijgevoegd. Inmiddels is duidelijk dat een aantal ontwikkelingen om een bijstelling en versterking van de samenwerkingskoers vraagt. Het gaat dan onder meer over energietransitie, de gevolgen van klimaatverandering, vergrijzing, krimp, ondermijning en asbestproblematiek. Daarbovenop komt nog de duurzaamheidstransitie van de landbouwsector (meer harmonie tussen landbouw, milieu, natuur en landschap). In het kader van landelijke bestuursafspraken zal er in de toekomst worden ingezet op een integrale aanpak om te komen tot een vitaal platteland met daarbij het accent op circulaire landbouw. Duidelijk is dat samenwerking tussen overheden de boventoon vormt (voor de burger moet er sprake zijn van één overheid).

Deze vraagstukken maken een samenwerking op regionaal niveau noodzakelijk. Momenteel zijn er, in nauw overleg met de provincie en het ministerie, al gesprekken gaande om de GMT verder uit te breiden met Noordoost-Twente. Het is zaak om als kleinere plattelandsgemeente te blijven aanhaken bij dit samenwerkingsverband waardoor er o.a. gebruik kan worden gemaakt van het netwerk en de expertise van enkele omliggende gemeenten die veel meer gericht zijn op de plattelandsproblematiek. De organisatiekosten (ca. € 4000,-) zijn de afgelopen jaren ten laste gebracht van De Groene Poort. Zonder deze middelen kan Borne niet meer deelnemen in dit samenwerkingsverband.

In relatie tot de Groene Metropool Twente dient ook de Groene Kennispoort (GKT) te worden genoemd. De GKT is een netwerkorganisatie en is een samenwerkingspartner binnen de Groene Metropool Twente. De GKT vormt een verbindende schakel tussen vragen uit de regio, de arbeidsmarkt en het onderwijs, met name binnen de thema's duurzaamheid en Agro & Food. Studenten krijgen de kans om te leren in de praktijk en te werken aan vraagstukken en de regio krijgt nieuwe frisse ideeën en oplossingen aangereikt. Veel (studie)projecten zijn grensoverschrijdend waardoor ook Borne meelift. In 2017 hebben studenten van Van Hall Larenstein een onderzoek opgesteld t.b.v. leefgebieden voor de wilde bij in Borne. De afgelopen jaren is er vanuit het budget van De Groene Poort bijgedragen in de organisatiekosten van de GKT (€ 3.500,-).

Ad. 3: cofinanciering in projecten (o.a. POP3 Leader)

Gemeentelijke cofinanciering in projecten heeft aan de basis gestaan van het strategische project de Groene Poort. Hoewel veel oorspronkelijke provinciale en regionale investeringsprogramma's inmiddels zijn vervallen zijn er op het gebied van natuur, cultuur en plattelandsontwikkeling nog steeds verschillende subsidiemogelijkheden. Veelal wordt er hierbij ook gevraagd om een gemeentelijke cofinanciering gevraagd. Om hierin als gemeente enige flexibiliteit te hebben (subsidieaanvragen vragen soms om snel handelen) is het gewenst om hiervoor middelen beschikbaar te hebben.

Als één van de belangrijkste subsidieprogramma's voor initiatieven in het landelijk gebied kan het POP3-Leader programma 2015-2020 worden genoemd. Borne heeft zich in 2015 geconformeerd aan dit nieuwe Leader programma voor Zuidwest Twente. POP3-Leader is een Europees subsidieprogramma waarin het gaat om de ontwikkeling van het platteland en het werken 'van onderop'. Een onafhankelijke groep mensen uit dit gebied, de Lokale Actie Groep (LAG), heeft voor de uitvoering van het programma een Lokale Ontwikkelingsstrategie (LOS) opgesteld. Cofinanciering door de deelnemende gemeenten was één van de voorwaarden om Leader-gebied te worden. Deze voorwaarde is als volgt vastgelegd in de LOS:

- de gemeenten dragen bij aan de proces/organisatiekosten

• de gemeenten dragen op projectbasis bij aan Leader-waardige projecten in hun gemeente
Iedere deelnemende gemeente heeft daarnaast een intentieverklaring opgesteld (zie 15uit03155, als bijlage bij de LOS gevoegd) waarin deze intentie wordt uitgesproken. Hiermee is er in feite een verplichting geschapen om in voorkomende gevallen bij te dragen in de cofinanciering. Het multiplier effect is overigens groot. De gemeentelijke cofinanciering in een Leader-project bedraagt 1/8 deel van de totale projectkosten tot een maximum van € 25.000,-. Deze vorm van cofinanciering is de afgelopen jaren voor twee projecten ingezet en betaald uit het budget voor de Groene Poort (Zorgcamping De Köller en de interne verbouwing van Het Spookhuis tot 'Dorpsspookhuis'). De organisatiekosten voor Leader bedragen € 2.000,- (t/m 2020).

Nieuw LEADER-project: belevings- en ontmoetingstuin Bonte Koe:

Inmiddels is er één nieuw Leader-project voor Borne in beeld. Het betreft de ontwikkeling van een 'belevings- en ontmoetingstuin' rondom het dierenparkje 'de Bonte Koe'. Het (concept)plan is al eerder, toen het nog niet in beeld was als Leader-project, met uw college besproken en heeft onlangs al aandacht gehad van de plaatselijke media (zie <https://www.borneboeit.nl/72302/nieuws/promogeitjes-bij-de-bonte-koe>). Het concept-projectplan is als bijlage bij dit voorstel gevoegd.

Onlangs is het plan in een stroomversnelling gekomen en gepresenteerd aan de LAG. De LAG heeft het conceptplan positief ontvangen en aangegeven dat er een formele aanvraag kan worden ingediend (in principe vóór 24 mei 2019). De Stichting Bonte Koe werkt hier nu aan in samenwerking met o.a. Trivium Meulenbeld en Welbions. Om dit plan daadwerkelijk te kunnen indienen is het echter noodzakelijk dat de gemeente op voorhand een verklaring afgeeft over de beschikbaarheid van een gemeentelijke cofinanciering. Het plan moet nog verder worden uitgewerkt maar de totale kosten zijn begroot op ca. €

180.000,-- (= gemeentelijke cofinanciering ca. € 22.000,--). Gelet op de eerdere gesprekken, waarbij een gemeentelijke medewerking is toegezegd, het multiplier effect (gemeente 12,5%, provincie 12,5%, Europa 25% en vanuit de initiatiefnemer zelf 50%) en de voornoemde verplichting die er in feite al is op basis van eerdere besluitvorming, wordt voorgesteld om in te stemmen met een maximale cofinancieringsbijdrage van € 25.000,-- voor dit project (afhankelijk van de daadwerkelijke aanvraag/projectplan kan de bijdrage nog naar beneden worden bijgesteld). Het gaat hier overigens om een éénmalige bijdrage, waaruit voor de toekomst geen onderhoudsverplichtingen voortvloeien.

Overige cofinancieringsprojecten:

Verder zijn er nog enkele mogelijke toekomstige projecten. Zo kan er waarschijnlijk worden meegelift in het Leader-project Beekstromen (bouw duurzame watermolen in de Bornsche Beek) en is de opwaardering van het Spanjaardgemaal al aangemeld als mogelijk Leader-project. En tenslotte kan in het kader van gemeentelijke cofinanciering nog het regionale project 'Twente beleven door te verbinden' worden genoemd. Dit is een langeafstands- wandelroute (onderdeel van het toekomstige 'Twents Blokje Om') waarbij er is geïnvesteerd in diverse projecten langs deze route (in Borne o.a. een versterking van het Kloosterpad en een uitkijkpunt in de Kloostergaarde). Zonder budget kan niet meer flexibel worden geïnvesteerd in dergelijke cofinancieringsprojecten.

1.2 het beheer en onderhoud van de Kloostergaarde is een apart onderdeel binnen de Groene Poort welke vraagt om een, geringe, maar structurele bijdrage

Met de aankoop van de voormalige Sortimentstuin Het Weleveld in 2007 (inmiddels bekend als 'De Kloostergaarde'), heeft de gemeente Borne ervoor gekozen deze unieke tuin voor het nageslacht te behouden. Vanaf dat moment is er vanuit het programma De Groene Poort en met gebruikmaking van Provinciale (pMJP) en Europese (Leader) subsidies, flink geïnvesteerd in deze sortimentstuin. De samenhang tussen tuin en horecagelegenheid De Karmeliet maakt dat er sprake is van een toeristische trekker die bijdraagt aan de algehele aantrekkelijkheid van het buitengebied. Na een verkenning van een aantal mogelijkheden om de tuin in stand te houden en verder (toeristisch) te vermarkten heeft uw college op 21 maart 2017 (17int00077) ingestemd de opgestelde uitvoeringsovereenkomst met Stichting Invulling Stad en Landschap (SISL) voor de uitvoering van het beheer en onderhoud van de Kloostergaarde voor de periode 2017 en 2018 met een intentie voor een vervolg.

Op basis van de uitvoeringsovereenkomst met SISL bedraagt de gemeentelijke bijdrage jaarlijks € 18.000,-- terwijl er aan pacht jaarlijks ca. € 11.000,-- binnen komt. Het tekort van € 7000,-- is de afgelopen jaren betaald vanuit het budget voor De Groene Poort. Eind 2018 is er een evaluatiegesprek gevoerd met SISL waarbij is geconcludeerd dat de samenwerking naar tevredenheid werkt en dat er langzaam maar zeker een kwaliteitsverbetering plaatsvindt. Ook wordt de tuin nu beter in de markt gezet (er is bijvoorbeeld een eigen website). In het oorspronkelijke businessplan van SISL is een doorkijk opgenomen voor de periode 2019-2023. Uitgangspunt hierbij is wel een geleidelijke afbouw van de gemeentelijke bijdrage tot maximaal € 15.000,-- in 2023 (dus structurele kosten na 2023 ca. € 4000,--). Gelet op de toeristische waarde van de Kloostergaarde en de eerdere besluitvorming hieromtrent is het zaak om de uitvoeringsovereenkomst met SISL te borgen en te verlengen.

4 Kanttekeningen

1.1 Cofinanciering project 'belevings- en ontmoetingstuin Bonte Koe' misschien niet via Leader

Voorgesteld wordt om in te stemmen met een gemeentelijke cofinanciering van maximaal € 25.000,-- t.b.v. het project 'belevings- en ontmoetingstuin Bonte Koe'. Hierbij is het uitgangspunt dat het gaat om een Leader-project waarvoor een gemeentelijke cofinanciering min of meer verplicht is. Mocht de aanvraag niet leiden tot een Leader-subsidie dan is een andere vorm van cofinanciering denkbaar (er zijn meer partijen die los van Leader bijdragen in dit project). In ieder geval zal de gemeentelijke

cofinancieringsbijdrage verantwoord worden op de wijze zoals omschreven in de financiële paragraaf (accentverschuivingen te dekken uit bestaande (onderhouds)budgetten).

5 Kosten, baten en dekking

Zoals in de inleiding is aangegeven ontstaan er dit jaar (2019) vanwege enkele lopende verplichtingen een aantal financiële knelpunten:

Onderwerp:	Nadere omschrijving (en/of subproject)	Benodigd budget 2019 (lopende afspraken/ structureel)	Benodigd budget 2019 (cofinanciering/ incidenteel)
Versterking toeristisch recreatief aanbod	Samenwerking SBBB (o.a. digitale vermarkting, toeristisch platform BorneBoeit etc.)	€ 8.150,--	
	Financiële afspraken enkele eigenaren wandelpaden (onderhoud)	€ 2.000,--	
Samenwerkingsverband De Groene Metropool	Organisatiekosten Groene Metropool Twente	€ 4.000,--	
	Organisatiekosten Groene Kennispoort Twente	€ 3.500,--	
	Organisatiekosten POP-3 Leader (verplichting tot 2020)	€ 2.000,--	
Kloostergaarde Zenderen	uitvoeringsovereenkomst SISL (onderhoud en vermarkting de Kloostergaarde)	€ 6.000,--	
Leaderproject 'Bonte Koe'	Het oprichten van een beleavings- en ontmoetingstuin rondom het dierenparkje Bonte Koe (zie bijgevoegd concept-projectplan)		€ 25.000,--
Totaal:		€ 25.650,--	€ 25.000,--

Omdat er sprake is van lopende afspraken en aangegane verplichtingen is met de teamleiders van Uitvoering en Grondgebied en met de financieel consultant besproken om de lasten voor 2019 via accentverschuivingen te dekken uit bestaande (onderhouds)budgetten. Dit zal zeer waarschijnlijk lijden tot enkele budgetoverschrijdingen welke via de PC-cyclus (Marap en/of Berap) zullen worden toegelicht. Nadere investeringen (bijvoorbeeld in routestructuren, cofinancieringsprojecten o.i.d.) zullen dit jaar niet meer worden opgestart.

Indien er in de begroting 2020 e.v. door de raad geen middelen beschikbaar worden gesteld voor de Groene Poort zullen de genoemde lopende afspraken moeten worden beëindigd en kan er niet meer flexibel worden omgegaan met cofinancieringsprojecten. Omdat dit niet in overeenstemming is met het raadsakkoord Borne 2018-2022 wordt aan de raad voorgesteld om, in het proces "keuzes voor Borne" vanaf 2020 weer € 50.000,-- in de begroting op te nemen (€ 25.000,-- voor toeristische versterking en samenwerking/ plattelandsontwikkeling en € 25.000,-- voor cofinanciering in projecten). Mogelijke nieuwe cofinancieringsprojecten zullen dit jaar niet meer worden aangegaan.

6 Personeel en organisatie

n.v.t.

7 Vervolg na besluitvorming college

Vervolgproces richting de gemeenteraad (proces "keuzes voor Borne).

Ondertekening cofinancieringsverklaring (Leader) 'belevings- en ontmoetingstuin Bonte Koe'

8 Communicatie

n.v.t.

9 Bijlage(n)

Corsanummers: 19bij04456 : successenkaart Groene Metropool Twente
19bij04454 : (concept)projectplan Leader-aanvraag 'beleving- en ontmoetingstuin Bonte Koe'

Onderwerp:

Begrotingsjaar:

Datum raadsbesluit:

Getoets op BTW-consequenties:

EXPLOITATIE					
Kostenplaats	Kostensoort	I/S	Omschrijving	Lasten	Baten
Totaal				0	0

KREDIETEN/RESERVES EN VOORZIENINGEN					
Orders	Kostensoort	I/S	Omschrijving	Lasten	Baten
Totaal				0	0

	Voor begrotingswijziging	Mutatie	Na begrotingswijziging
Stand Algemene reserve	0	0	0
Stand Reserve Beleidsontwikkeling	0	0	0
Stand Onvoorzien	0	0	0